

[Funck Jensen.]

lertid ikke sin Aarsag, som det overfladisk kan synes, i flere i den senere Tid forekomne Hændelser i Udlandet. Disse Hændelser er blot Symptomer, altsaa ganske naturlige Følger af dybere liggende Aarsager, og uden Erkendelse af disse Aarsager er ingen Afspænding af den mellemfolkelige Situation, endstige en virkelig Forbedring, mulig.

Fra visse Hold vil man sige, at det er den kapitalistiske Verdensorden, der skaber Brydningerne. Det er vist et Syn, der endnu deles af saavel kommunistiske som socialdemokratiske Teoretikere. Fra nogle Sider vil man paastaa, at manglende Vilje til militær Magtkoncentration giver de Kræfter alt for let Spil, der vil den herskende Samfundstilstand til Livs.

Andre igen vil hævde, og jeg slutter mig til dem, at en væsentlig Aarsag til Verdensproblemerne er Kampen om erhvervsøkonomiske Særrettigheder og endvidere Kampen mellem paa den ene Side dem, der er i Besiddelse af og krampagtigt holder fast ved disse Særrettigheder, og paa den anden Side dem, der lider under disse Særrettigheders Eksistens. Bag praktisk talt alle Krige har staaet mere eller mindre forklædte Jord-, Erhvervs- og Handelsinteresser.

Men det maa erkendes, at selv disse Særrettigheders Eksistens og Kampen om dem ikke giver den fulde Forklaring paa den spændte Situation og de Problemer, den civiliserede Verden staaer over for.

Disse Problemer er ikke i deres Udspring af ydre Art. Tværtimod er alle de ydre Forhold, hele den erhvervsøkonomiske, den politiske og den mellemfolkelige Kamp, et Udslag af den menneskelige Psyke, af den herskende Mentalitet. Kun hvis vi erkender dette og behandler Aarsagerne til Verdenskrisen efter deres Natur og Udspring, kan vi gøre os begrundet Haab om at afspænde de udenrigspolitiske og ogsaa de indenrigske Forhold. Ærede Medlemmer af det høje Ting vil maaske mene, at den menneskelige Psyke og Mentalhygiejnen ikke hører under det politiske Liv eller Udenrigspolitikken, der alene vedrører det ydre, praktiske og haandgribelige, og de vil maaske ud fra denne Betragtning henvise den menneskelige Psyke til de kirkelige Sjælesørgeres Omsorg og det mentale til Sindssygelæger og Sindsygehospitaller. Men saa let gaar det ikke.

Det indre skaber alle de ydre Ting, og omvendt er alt det ydre med til at forme Menneskets Indre, dets Tanker, Impulser og Handlinger. Hver eneste Lov, der gives, og hver eneste politisk Tale, der holdes, er impuls-vækkende til godt eller mindre godt. Den menneskelige Tanke og Tro former Erhvervs-livet, Videnskaben og Politikken, og alt, hvad disse Grene hver for sig foretager sig, virker ind paa de andre. Aand og Materie, Tanke og Handling, Videnskab og Politik, alt er det en Syntese af Livet selv; hvad det enkelte Led gør eller undlader at gøre, virker ind paa Helhedsbilledet.

Det er en ubestridelig Kendsgerning, at Videnskab og Teknik i vore Dage er saamilevidt foran politisk Tænkning og Handling, at Civilisationen trues paa Livet. Det ligger i Politikernes Haand at forme Loven og Folkenes Tankegang og dermed deres Handlinger, saa denne Trusel kan afværges.

Den dybest liggende Aarsag til den udenrigspolitiske Spænding kan betegnes med et eneste Ord, nemlig Ordet Frygt. Frygten har skabt de to Mennesketyper: Herskeren, der af bare Frygt ikke kan faa nok af materielle Goder og heller ikke nok af Magt over andre Mennesker, og den underlegne, der af bare Frygt lader sig beherske. Vi har set det i Tyskland, i Italien og nu i Rusland.

Op igennem Historien har Hersker-typen utvivlsomt haft sin Mission. Den vovede mest. Den gik, naar den gav sine bedste Udslag, foran, for den var ogsaa forfængelig og ønskede at have Ansigt. Den skabte ved sin Robusthed Forudsætningerne for Menneskehedens fysiske Opretholdelse, dengang Fysik og Materie var mere livsnødvendig for Menneskeheden end Tanke og Aandskvalitet.

Men Typen blev uhyre farlig, da Videnskabens og Teknikkens Epoke for 150 Aar siden begyndte sin paa mere end een Maade eksplosive Udvikling.

De øgede Livsmuligheder, som Videnskab og Teknik skabte, opløste det selvforsynende Familiesamfund, sugede Befolkningstilvæksten til Byerne, tog bogstaveligt talt Jorden bort under Fødderne paa Millioner af Mennesker og formede Arbejdsdelingssamfundets og Pengeøkonomiens Tidsalder.

Denne Tidsalder gav Herskertypen